

13. Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongresi ve Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongrelerinin Fonksiyonları Üzerine

Prof. Dr. Oktay Güvemli
Marmara Üniversitesi, E. Öğr. Üyesi

Doç. Dr. Recep Karabulut
İnönü Üniversitesi, Öğr. Üyesi

Özet

1970'te başlayan Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongreleri, 1973 yılında *The Academy of Accounting Historians*'ın kurulmasından sonra düzene ve devamlılığa kavuşmuştur. Nitekim, Akademi'nin kuruluşundan sonra 1976 yılında düzenlenen ikincisinin ardından Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongreleri; 1980, 1984, 1988, 1992, 1996 ve 2000 yılında muntazaman yapılmış; 2002, 2004, 2006 ve 2008 yıllarında iki yılda bir kongre, bu yıldan sonra yeniden dört yılda bir yapılmaya başlanmış ve son kongre 13. Kongre adı ile 17-19 Temmuz 2012 tarihleri arasında İngiltere'de, Newcastle'da yapılmıştır.

Kongreye 28 ülkeden 200 dolayında katılımcı olmuş ve 119 bildiri tartışılmıştır. Bu kongreye katılan ülke sayısı ve bildiri sayısı 2008'de İstanbul'da yapılan ve 55 ülkenin katıldığı ve 240 bildirin tartışıldığı kongreden sonra en çok sayıda ülkenin katıldığı ve bildirin tartışıldığı kongre olmuştur.

Türkiye, kongreye katılan ülkeler arasında 34 kişi ile (refakatçiler ile birlikte 42 kişi) İngiltere'den sonra ikinci sırada yer almıştır. Bildiri sayısı bakımından da İngiltere'den sonra ikinci sırada Türk bildirileri (19 bildiri) bulunmakta idi.

İngiltere Kongresi bir kez daha göstermiştir ki, Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongreleri, muhasebe tarihinin dünya üzerine yaygınlaşmasına önemli katkılarda bulunmaktadır. Ayrıca, bu kongreye katılanlar muhasebe tarihi çalışmalarını derinleştirmede deneyim sahibi olmaktadır. Bunların yanında, dünyanın çeşitli yerlerinde farklı zamanlarda başlayan muhasebe uygulamalarının nasıl birbirlerini etkiledikleri, bir hizmet sektörü olarak muhasebenin geçmişte kendisinden beklenen yararları nasıl karşıladığının bölgeler ve ülkeler itibarı ile ortaya konulması gibi hususlar bu kongrelere ve benzer konferanslara sunulan bildiriler sayesinde ortaya

çıkarılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 13.Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongresi, Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongreleri.

JEL Sınıflandırması: M41, M49

Abstract (About the Functions of World Accounting Historians Congresses and the 13th World Accounting Historians Congress)

World Accounting Historians Congresses were initiated in 1970, but it gained permanence and order with the establishment of *The Academy of Accounting Historians* in 1973. As a matter of fact, 1976, 1980, 1984, 1988, 1992, 1996 and 2000 World Accounting Historians Congresses were established in an order. 2002, 2004, 2006, 2008 Congresses were established two years in a row and the 13th Congress was established in Newcastle, England, July 17-19, 2012.

There were around 200 participants from 28 countries and 119 papers were discussed. It was the second most after the Istanbul Congress in 2008. There were 240 papers from 54 countries.

Turkey was the second most after England with 34 participants (along with accompanying persons: 42) and again second most after England with the number of papers as well (19 papers).

The England Congress once more showed that the World Accounting Historians Congresses have much importance in the spread of accounting history throughout the globe. Thus, participants gain experience to deepen their accounting history research. Furthermore, different accounting applications from different timelines, their interactions with each other and expectations from accounting as a service sector are examined with the aid of the papers presented in these congresses and conferences.

Keywords: 13th World Accounting Historians Congress, world accounting historians congresses.

JEL Classification: M41, M49

1. Giriş

1973 Yılında kurulan *The Academy of Accounting Historians*'ın yönlendirmesi ile düzenlenen Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongresi'nin 13'üncüsü, 17-19 Temmuz 2012 tarihlerinde İngiltere, Newcastle'da yapıldı. Bundan bir önceki kongre 2008 yılında Türkiye'de yapılmıştı. Dünya

Kongreleri 2000 yılına kadar dört yılda bir yapılırken, bu yıldan 2008 yılına kadar iki yılda bir organize edilmiştir. Kongrelerin iki yılda bir yapılması daha çok sayıda ülke araştırmacısının katılımına olanak sağlamıştır. 2006 yılında İstanbul'da yapılan 17. Dünya Muhasebeciler Kongresi'nde büyük bir değişim yaşanmış ve o zamana kadar muhasebe ile ilgili aktivitelere fazla ilgi göstermeyen gelişmekte olan ülkeler ve üçüncü dünya ülkeleri temsilcileri kongreye fazla sayıda delege ile katılmışlardır. Batı ülkelerinden gelenlerin sayısı önemli ölçüde azalmıştır. Bu değişim sonrasında, 2008 Kongresi'ne dokunulmamış, ama ondan sonraki Muhasebe Tarihçileri Kongreleri yeniden dört yıla çıkarılmıştır. İşte 2012 yılında yapılan kongre, 2008 İstanbul Kongresi'nden sonra yapılan kongredir. Kongre, temmuz ayında ısı derecesi on yedi santigrat dolayında olan, yağmurlu günler yaşayan, 250.000 dolayında nüfusu bulunan İngiltere'nin kuzey taraflarındaki Newcastle'da yapılmıştır.

TÜRMOB yönetim kurulunun geniş bir kadro ile İngiltere'deki kongreye katılması önemli bir gelişme olmuş ve ilk kez bir muhasebe tarihçileri kongresinde yabancı bir ülkenin muhasebe meslek kuruluşu üst seviye temsil edilmiştir. Bu gelişme, kongreye katılan öteki ülke temsilcileri tarafından takdirle karşılanmış ve Türkiye'de muhasebe mesleğinin kendi geçmişine ne kadar sahip çıktığının göstergesi olarak kabul edilmiştir.

TÜRMOB temsilcileri ile birlikte Türkiye'den kongreye 42 kişi katılmıştır. Bunların 34'ü katılımcı, 8'i refakatçidir. Türk katılımcıların temsil ettikleri kurumlar ve sundukları bildiri sayıları aşağıdaki gibi olmuştur.

Sıra	Kurum adı	Katılımcı sayısı	Bildiri sayısı
1	Adıyaman Üni.	1	1
2	Afyon Kocatepe Üni.	2	1
3	Ahi Evran Üni.	1	Afyon Kocatepe Üni. ile birlikte
4	Beykent Üniversitesi	1	1
5	Bilecik Üniversitesi	1	1
6	Çanakkale Üni.	1	1
7	Ege Üniversitesi	1	1
8	Fatih Üniversitesi	1	1

9	Gazi Üniversitesi	1	1
10	Gaziantep Üni.	2	1
11	Gazi Osman Paşa Üni.	1	1
12	İnönü Üniversitesi	2	1
13	Marmara Üniversitesi	2	1
14	Mustafa Kemal Üni.	1	TÜRMOB ile birlikte
15	Okan Üniversitesi	1	Trakya Üni. ile birlikte
16	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üni.	1	1
17	Uludağ Üniversitesi	1	1
18	Trakya Üniversitesi	3	3
	TÜRMOB	4	1
	Başbakanlık	1	Trakya Üni. ile birlikte
	Osmanlı Arşivi		
	Meslek Odaları	3	Trakya Üni. ile birlikte
	Denetim Kuruluşları	2	1
	TOPLAM	34	19

2006 yılında Fransa’da yapılan 11. Kongre’ye Türkiye’den 7 bildiri ve 21 kişi olarak katılmıştı. Yukarıdaki tabloda yer alan bilgiler Türkiye’nin bu konudaki gelişmesini ortaya koymaktadır.

2. Kongreye Katılan Ülkeler ve Katılımcı Sayıları

13. Kongre’ye katılan ülkeler ve katılımcı sayıları (refakatçiler hariç) aşağıda gösterilmiştir.

Sıra	Ülke	Katılımcı sayısı	Sıra	Ülke	Katılımcı sayısı
1	İngiltere	39	15	Belçika	2
2	Türkiye	34	16	G. Afrika	2
3	A.B.D.	19	17	İspanya	2
4	İtalya	18	18	Hollanda	2
5	Japonya	8	19	Estonya	2

6	Rusya	6	20	İrlanda	2
7	Nijerya	6	21	İsveç	2
8	Avustralya	5	22	S. Arabistan	1
9	Fransa	4	23	Kolombiya	1
10	Portekiz	3	24	Finlandiya	1
11	Kanada	3	25	Mısır	1
12	Meksika	3	26	Ukrayna	1
13	Çin	2	27	Hindistan	1
14	Brezilya	2	28	Kuveyt	1

Bu listedeki ülke sayısı 28, katılımcı sayısı 173'tür. Refakatçiler bu sayılara dahil değildir. Refakatçiler ile birlikte sayı 200'ü bulmuştur. Türkiye'nin İngiltere'den sonra ikinci sırayı aldığı dikkati çekmektedir. Bu yüksek seviyede bir katılım olup, bunun iki nedeninden ilki, Türkiye'nin muhasebe tarihi konusundaki gelişmeleridir. Bu katılım, Türkiye'nin ileri düzeye ulaşmış muhasebe tarihi çalışmalarının kongreye yansımalarıdır. İkinci neden ise, bir önceki kongreyi yapan ülke olarak Türkiye'deki genç muhasebe tarihçilerinin bu kongreye özel olarak hazırlanmış olmalarıdır.

3. Bildiri Sayıları ve Konuları

A. Bildiri Sunan Ülkeler ve Bildiri Sayıları¹

Bildiri sunan ülkeler ve bu ülkelerden katılanların sundukları bildiri sayıları aşağıda gösterilmiştir.

Sıra	Ülke	Bildiri sayısı	Sıra	Ülke	Bildiri sayısı
1	İngiltere	32	12	Meksika	2
2	Türkiye	19	13	G. Afrika	2
3	A.B.D.	16	14	Mısır	1
4	İtalya	13	15	Ukrayna	1
5	Rusya	7	16	Kuveyt	1
6	Avustralya	5	17	S. Arabistan	1
7	Japonya	4	18	Brezilya	1
8	Portekiz	2	19	Belçika	1

¹ Newcastle University, Business School, www.ncl.ac.uk/nuba.

9	Kanada	2		20	Hindistan	1
10	Çin	2		21	Kolombiya	1
11	Fransa	2				

Bu listede 21 ülke adı yazılıdır. Ve bildiri sayısı 116'dır. Bu sayıya ana oturum programında sabahları konuşan Prof. Richard Macve, Prof. Fleischman ve Prof. Lee Parker'in önemli bildirimleri eklenirse bildiri sayısı toplam 119 olur.

Birlikte yazılan bildirimler 4 adet olup İngiltere-Hollanda, A.B.D.-İngiltere, Çin-İtalya ve Çin-İngiltere ortaklıklarına ait bildirimlerdir. Bu bildirimler yukarıdaki tabloda sunucunun adına göre ülkelere dahil edilmiştir.

Katılanlar sayısında olduğu gibi, bildiri sayısında da Türkiye, kongrede İngiltere'den sonra ikinci sırada yer almıştır. Bu durum da, Türkiye'de muhasebe tarihi çalışmalarının ileri bir düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye'den kongreye yirmi bildiri gitmiş, bunlardan ikisinin benzer konuda olması nedeni ile birisinin geri çekilmesi istenmiş ve Türk akademisyenler, Türk kayıt kültürünü anlatan on dokuz bildiriye kongrede sunma olanağını bulmuşlardır.

B. Bildiri Konuları ve Ünelere Dağılımı²

Kongre başkanı Dr. Oldroyd ve ekibi bildiri konularını gelen bildirimlere göre tasnif etmişlerdi. Buna göre 116 bildiri, konularına göre ve ülkelere göre aşağıdaki şekilde dağılım göstermiştir.

I. Industrial Expansion and Decline (14)

İngiltere (5), A.B.D. (3), Türkiye (2), Japonya (2), Rusya (1), İtalya (1).

II. National Experience (20)

Türkiye (8), İngiltere (3), A.B.D. (2), İtalya (3), Ukrayna (1), Kanada (1), Portekiz (1), Çin (1).

² - 13 WCAH Abstract Book, 2012, Newcastle.

- Thirteenth World Congress of Accounting Historians, Papers of Turkish Delegation, 2012, İstanbul.

III. Bookkeeping and Accounting Procedures (17)

Türkiye (4), Avustralya (3), Meksika (2), Rusya (2), Çin (1), Mısır (1), Brezilya (1), İngiltere (1), Japonya (1), Belçika (1).

IV. Societal Interactions (8)

İngiltere (4), A.B.D. (1), Portekiz (1), Çin (1), Hollanda (1).

V. Accounting Thought (14)

İtalya (4), Rusya (4), İngiltere (3), Türkiye (1), Japonya (1), Fransa (1).

VI. Hospital and Welfare (6)

İngiltere (3), İtalya (2), A.B.D. (1).

VII. Corporate Relations (15)

İngiltere (7), A.B.D. (4), Türkiye (2), Fransa (1), Avustralya (1).

VIII. Accountancy Profession (11)

A.B.D. (2), Güney Afrika (2), İngiltere (1), Kuveyt (1), Suudi Arabistan (1), Hindistan (1), Çin (1), İtalya (1), Kolombiya (1).

IX. Slavery (3)

Portekiz (2), İngiltere (1).

X. Conducting Research and Education (8)

A.B.D. (3), Türkiye (2), İtalya (1), İngiltere (1), Avustralya (1).

Yukarıdaki bilgiler hangi ülkenin daha çok hangi muhasebe tarihi konusu ile ilgilenme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Her ülkenin bildiri sayısı aynı olmadığı için tam bir değerlendirme yapılması güçtür, ama bir eğilim gösterir niteliktedir. Türkiye bildirilerinin *National Experience* ve *Bookkeeping and Accounting Procedures* konularında en çok bildiriye sunan ülke olduğu dikkati çekmektedir. Bu durum, Türkiye'nin muhasebe dokümanı

arşivlerinin zenginliğinden ve muhasebe tarihi deneyiminin henüz ileri seviyeye ulaşmamış olmasından ileri gelmektedir. Bundan sonra Türkiye’deki araştırmacıların, muhasebenin bir hizmet sektörü olması bilincinden hareket ederek spesifik değerlendirme bildirimlerine (*Accountancy Profession, Accounting Thought* gibi) yönelmesinin uygun olacağı anlaşılmaktadır.

4. Kongre Aktiviteleri

Kongre, İngiltere’de Newcastle Üniversitesi tesislerinde yapılmıştır. Oturumlar giriş katındaki büyük salonlara ve dördüncü kattaki sınıflara dağıtılmıştı. Oturumların aynı anda altı salonda devam ettiği gözlenmiştir. Bildiri özetleri kitapçığı dağıtılmıştı. Bildiriler ise kongrenin sitesinde yayınlanmıştı.

Kongrenin başlamasından bir gün önce, 16 Temmuz akşamı katılımcılar kongrenin yapılacağı binada açılış kokteylinde bir araya geldiler. Ve ilk tanışma bu kokteylde oldu. Kokteylden sonra *Meeting of Past and Present Convenors* (Geçmiş ve Bugünün Başkanları Toplantısı) organize edilmişti. Amaç, 2020 Kongresi’ni yapacak ülkenin belirlenmesi idi. 2016 Kongresi’nin İtalya’da yapılmasına 2008 İstanbul Kongresi’nde karar verilmişti. 2020 Kongresi için Rusya’nın tek aday olduğu görüldü. Ve 2010 yılında ölen ünlü Rus muhasebe tarihçisi Yoroslav Sokolov’un oğlu Vyacheslav Sokolov bu kongreyi St. Petersburg’da yapmayı üstlendi.

Kongre başladığında dinlenme aralarında dünyanın çeşitli yerlerinden gelen muhasebe tarihçilerinin görüş alışverişinde buldukları gözleniyordu. Kongre binasının yanındaki binada verilen öğle yemeği arasında bu bilgi alışverişlerinin devam ettiği görülüyordu. İlk günün akşamı, birçok hayvanın ya doldurulmuş bedenlerinin ya da heykellerinin sergilendiği üniversite yakınındaki müzede verilen resepsiyon ilginçti. İkinci günü akşamı da yine aynı kampüste gala yemeği verildi. Oldroyd ve arkadaşları misafirlerini ağırlamak ve onların isteklerini karşılamak için büyük çaba harcıyorlardı.

Kongre kapanış programında üç aktivite yer alıyordu. Bunlardan ilki, Balkanlar’daki ülkelerin Türkiye öncülüğünde 1990-2010 yılları arasındaki bağımsız denetim deneyimlerinin anlatıldığı kitabın tanıtımı idi. Kitapta,

Balkan ülkeleri ve Türkiye arasında muhasebe uygulamaları açısından bir beraberliğin söz konusu olduğu anlaşılıyordu. Balkan ülkeleri 1990'da sosyalist blokun yıkılması sonucunda liberal ekonomi ile tanışmışlar ve bu ekonominin gereği olan muhasebe ve denetim düzenine geçmişlerdi. Türkiye'de de aynı yıllarda muhasebe uygulamalarının çağdaşlaşma yasaları yayınlanmış ve meslek odalarının kuruluşu gerçekleşmişti. Dünyada ilklerden birisi olan bu bölgesel muhasebe bağımsız denetimi eserini Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) yayınlamıştı. Dolayısı ile tanıtım TÜRMOB adına yapıldı. Bu birliğin başkanı işlerinin yoğunluğu dolayısı ile gelememiş, ama kongreye başarı mesajını göndermişti. Bu mesajda Başkan, kongrede yapılan geçmişe dönük muhasebe çalışmaların dünya muhasebe uygulamalarının geleceğine ışık tutacağına olan inancını ortaya koyuyor ve çalışmaların başarılı olduğundan kuşku duymadığını ileri sürüyordu.

Kapanış oturumunda ikinci program, Akademi'nin her sene o yılın muhasebe tarihçisi seçilen kişiye verdiği *2011 Hourglass* ödülünün Türkiye'den Prof. Dr. Oktay Güvemli'ye verilmesi ile ilgili idi. Bir yıl önce Akademi Başkanı olan Prof. McKinney tarafından verilen ödülü alan Prof. Güvemli'nin teşekkür konuşmasında bu ödülü Orta Doğu ve Balkanlar'daki genç muhasebe tarihçileri adına aldığını açıklaması katılımcıların takdiri ile karşılanmıştır.

Kapanış oturumunda üçüncü program, 2016 Kongresi'ni İtalya, Pescara'da yapacak olan Prof. Massimo Sargiacomo'nun konuşmasına ayrılmıştı. Prof. Sargiacomo, kongrenin yapılacağı Pescara'yı ve kongreyi üstlenen *University Gabriele D'Annunzio*'yu tanıttı ve kongre ile ilgili ön bilgileri verdi.

Kongrenin üçüncü günü öğleden sonra boş zaman olarak ayrılmıştı. Hava biraz soğuk ve biraz da yağmurlu olmasına rağmen katılımcılar ve refakatçiler, kenti gezmek olanağını buldu.

5. İstatistiklerle Muhasebe Tarihçileri Kongreleri

Şimdiye kadar yapılan 13 kongrenin yapıldığı ülke, yıl, kent

ve katılanlar sayıları ile katılan ülke ve sunulan bildiri sayıları aşağıda sıralanmıştır³.

Kongreler	Katılan Ülke Sayısı	Katılımcı Sayısı	Sunulan Bildiri Sayısı
1. Kongre - 1970 Brüksel	7	50	8
2. Kongre - 1976 Atlanta	-	100	13
3. Kongre - 1980 Londra	-	100	44
4. Kongre - 1984 Pisa	18	100	40
5. Kongre - 1988 Sydney	14	130	50
6. Kongre - 1992 Kyoto	15	200	45
7. Kongre - 1996 Kingston	14	100	60
8. Kongre - 2000 Madrid	24	350	106
9. Kongre - 2002 Melbourne	23	200	67
10. Kongre - 2004 St. Louis	20	150	114
11. Kongre - 2006 Nantes	21	167	66
12. Kongre - 2008 İstanbul	55	670	240
13. Kongre - 2012 Newcastle	28	200	119

Bildiri sayıları çerçevesinde, kongreyi yapan ülkenin payının belirtilmesinde yarar vardır. Bu konuda eldeki bilgiler 2000 yılından başlamaktadır. Bu yıldaki kongreye İspanya'dan sunulan bildiri sayısı 35, 2002 yılında Avustralya'da yapılan kongreye aynı ülkeden sunulan bildiri sayısı 18, ABD'de 2004'de yapılan kongreye aynı ülkeden sunulan bildiri sayısı 53, 2006'da Fransa'da yapılan kongreye aynı ülkeden sunulan bildiri

3 - Oktay Güvemli, Batuhan Güvemli: World Congress of Accounting Historians, 1970 - 2006, Paper, Eleventh World Congress of Accounting Historians, Nantes, France, Papers of Turkish Delegation.

- 11 WCAH Abstract Book, 2006, Nantes, France.

- Muhasebe ve Finans Dergisi, Sayı 32, Ekim, 2006.

- 12 WCAH Abstract Book, 2008, İstanbul.

- Muhasebe ve Finans Dergisi, Sayı 40, Ekim, 2008.

- O. Güvemli, Ü. Gücenme, C. Toraman, B. Sipahi, Q. P. Arsoy: Muhasebe İle İlgili Dünya Kongreleri ve Türkiye Muhasebe Kongre ve Sempozyunları, 2006, İstanbul.

sayısı 20, 2008’de Türkiye’de yapılan kongreye bu ülkeden sunulan bildiri sayısı 110’dur. İngiltere’de 2012’de yapılan kongreye aynı ülkeden sunulan bildiri sayısı ise 32’dir.

Yukarıdaki tabloda yer alan bilgiler, İngiltere Kongresi’nin sunulan bildiri sayıları ve katılan ülke sayısı açısından İstanbul Kongresi’nden sonra ikinci sırada yer aldığını göstermektedir. Bu durum, dünya muhasebe tarihçileri kongrelerinin gelişimi açısından önemlidir. Ancak, 2008’de İstanbul’da yapılan kongrenin, her üç konuda da, dünya muhasebe tarihçileri kongreleri içinde ayrı bir yeri olduğu dikkati çekmektedir. İstanbul Kongresi’nin ulaştığı başarının uzun süre yinelenemeyeceği anlaşılmaktadır.

6. Muhasebe Tarihi Kongrelerinin Fonksiyonları ve Bir Değerlendirme

Muhasebe tarihi, insanlığın sonraki nesillere aktarılan en önemli kültür miraslarından birisidir. Çeşitli ülkelerin araştırmacılarının bir araya gelip görüş alışverişinde bulunması ve karşılıklı bulgularının ve değerlendirmelerinin tartışılması ihtiyacını bu kongre ve konferanslar karşılamaktadır. Bu toplantılar ayrıca, ülkelerin araştırmacılarının belirli konulardaki düşüncelerini karşılıklı olarak paylaştıkları platform olma özeliğini taşır. Bunların yanında bilimsel bulguların bire bir karşılıklı tartışılması olanağı da bu toplantılarda sağlanır. Aynı konuda çalışanların aynı ya da ayrı ülkelerde de olsa birbirlerini tanıma ihtiyaçları vardır. Arkadaşlık kurma ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu dostluklar, arkadaşlıklar uzun süre devam eder ve önemli yanı arkadaşların birbirleri ile haberleşme kanallarını açarak bilimin gelişmesine katkıda bulunmasıdır. Bu hususlar, kongre ve konferansların başta gelen geleneksel yararlarıdır. Ama muhasebe tarihi kongre ve konferanslarının özel yararları vardır. Bunlardan birkaçı üzerinde aşağıda kısaca durulmuştur.

- Muhasebe kayıt kültürü, dünyanın çeşitli bölgelerinde farklı tarihlerde ortaya çıkmıştır. Sonra zaman içinde ticari ve mali ilişkiler ile bu kültürler birbirleri ile karşılaşmışlar, tanışmışlar ve birbirlerini etkilemişlerdir. Bu süreçlerin yaşandığı ülkelerin muhasebe tarihçilerinin karşılıklı olarak tartışmaları süreçlerin daha ayrıntılı olarak ortaya çıkmasını ve birçok noktanın

daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır.

- Muhasebe tarihinin özelliği, belirli bir bölgedeki ülkelerin ortak kültürlerini oluşturmasıdır. Orta Amerika, Orta Doğu bölgeleri, Çin bu niteliktedir. Orta Doğu'da merdiven yöntemi, Orta Amerika'da Maya kayıt kültürü buna örnek gösterilebilir. Bu kayıt kültürlerinin birer parçası o bölgedeki ülkelere dağılmıştır. Bu dağınık parçaların bir araya getirilmesi ortaklaşa kültürün bütünleşmesini sağlayabilir. Bunun da sözü edilen toplantılarda gerçekleştirilmesi mümkündür.

- Aynı bütünleşmenin dünya çapında sağlanmasını dünya kongrelerinin bir fonksiyonu olarak görmek olanağı vardır. Eski Mısır kayıt kültürü, Çin kayıt kültürü, Maya kayıt kültürü ancak dünya çapında yapılan organizasyonlarda karşılaştırılabilir ve etkin bir şekilde değerlendirilebilir.

- Muhasebe tarihi araştırmalarının ilk aşamasını belge ve bulguların ortaya çıkarılması oluşturur. Sonra bunların çeşitli açılardan değerlendirilmesi gelir. Ama araştırmaları daha ileri aşamalara taşıdıkdça yöntem sorunları ortaya çıkmaya başlar. Bu yöntem arayışlarında düşünörlere yardımcı olacak en belirgin ipuçları, büyük organizasyonlarda başka ölkelerden gelen araştırmacıların bildirimlerini izleyerek, onları dinleyerek ve onlarla tartışarak sağlanabilir.

- Muhasebenin bir hizmet sektörü olması, araştırmacıları tarihte muhasebenin kendisinden beklenen hizmeti ne ölçüde yerine getirebildiğini araştırmaya yöneltir. Bunun için önce hizmet verilen sektörün incelenmesi ve kayıt ihtiyacının belirlenmesi gerekir. Sonra ihtiyacın ne ölçüde karşılaştırıldığı üzerinde durulur. Bu, muhasebe tarihine özgü çok yönlü bir olgudur. Çünkü bir toplantıya sunulan çeşitli bildirimler ile aynı tarihlerde çeşitli bölgelerde hizmet verilen sektörlerin yapısı, ihtiyaçları ve gelişmeleri öncelikle ortaya konulmuş olacaktır. Bu, muhasebe tarihinin başka iktisadi gelişme konularının ortaya çıkarılmasına bir katkısıdır. Örneğin XVI. yüzyılda Ortadoğu'daki bir ölkenin devletçi anlayışlı mali yönetimi ile bir Batı Avrupa ölkesinin liberal anlayışlı mali yönetimleri özellikleri ortaya konulmadan, bu mali yönetimlerin kayıt ihtiyaçları saptanamaz. Tabii bu kayıt ihtiyaçlarının nasıl karşılandığı muhasebe tarihçilerinin asıl konusu olacak ve onların çalışmaları aynı tarihte,

aynı ihtiyacın nasıl karşılandığını ortaya koyacak ve bundan da kültürlerin ihtiyacı karşılama özelliklerini kıyaslama olanağı bulunabilecektir.

- Ülkelerin kayıt kültürleri kendi dillerinde gelişir. Çince, Rusça, Arapça ve Osmanlıca'da gelişen kayıt kültürleri, bu dillerin uzmanları tarafından ortaya çıkarılır. Ama bunların birbirlerini tanımaları nasıl sağlanacaktır? İlk akla gelen eserlerin tercümesidir. Ancak bir de onların tanıtılması, yani birileri tarafından çeşitli toplumların insanlarına anlatılması vardır. Kuşkusuz bu çok daha etkin bir yoldur. İşte bu olguyu sağlayan bu toplantılardır. Örneğin, 2020 Dünya Kongresi'nin St. Petersburg'da yapılmasına karar verilmişse, bunda Kiril Alfabeti'ni bilen öğrencilerin 1990'lı yıllarda Türkiye üniversitelerine gelmeleri ve Petersburglu büyük araştırmacı Sokolov'un muhasebe tarihi eserlerinin önce Türkçe'ye tercüme edilmesi ve sonra Türk bilim adamları tarafından bildiriler halinde Batı ülkelerindeki toplantılarda sunulması ve bu kültürün tanıtılması etkili olmuştur. Bu gelişmelere Sokolov'un oğlu da yardımcı olmuştur.

Yukarıda muhasebe tarihi araştırmalarının gelişme sürecine muhasebe tarihi ile ilgili konferansların ve en önemlisi dünya kongrelerinin katkısı birkaç örnekle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Kuşkusuz bu hususlara başkalarını ekleme ve örnekleri çoğaltmak olanağı vardır. Muhasebe tarihi konusunda ilk uluslararası toplantı, 1970'de yapılan ilk dünya kongresidir. Ve birkaç dünya kongresi sonrası, bu kongrelere katılanlar kazandıkları deneyimler ile bölgesel konferanslar düzenlemeye başlamıştır. Bir başka deyişle, dünya muhasebe tarihi kongreleri başlamasa idi, muhasebe tarihi ile ilgili konferansların bu kadar gelişmesi ve yaygınlaşması gerçekleşemezdi. Kuşkusuz bu hızlı gelişmede dünyanın son kırk yıldır, mahalli siyasi sorunlar dışında genel bir siyasi bunalım yaşamaması, iktisadi refahın giderek yaygınlaşması, internet sayesinde haberleşmenin kolaylaşması, ulaşım olanaklarının artması gibi dış etkenler de vardır.

Artık muhasebe tarihi kongrelerinin fonksiyonları daha belirgin duruma gelmiştir. Bu kongreler bundan sonra muhasebe tarihinin yeni ufukları için yol gösterici olacaktır. Konferanslar da bu yeni ufukların deneme yerleri özelliğini taşıyacaktır. Bundan böyle kongrelerden başta gelen beklenti, muhasebe

tarihinin dünyaya yayılma sürecini tamamlanmasına ve Afrika'ya, Orta Asya'ya doğru yaygınlaşmasının sağlanmasına katkıda bulunmasıdır. Ayrıca yeni bulguların tartışılmasına ve yöntemler konusunda alışveriş yapılmasına öncülük yapmasıdır.

Kaynakça

- Thirteenth World Congress of Accounting Historians, Papers of Turkish Delegation, 2012, İstanbul.
- Oktay Güvemli, Batuhan Güvemli: World Congress of Accounting Historians, 1970-2006, Paper, Eleventh World Congress of Accounting Historians, Nantes, France, Papers of Turkish Delegation.
- 13 WCAH Abstract Book, 2012, Newcastle.
- Newcastle University, Business School, www.ncl.ac.uk/nuba.

Prof. Dr. Oktay Güvemli, Kongre Başkanı Prof. David Oldroyd'a kapanış seremonisinde plaket veriyor (19.07.2012).

